T.C
BAŞBAKANLIK
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği

Tarih : 01/04/2012
Gazete / Dergi : BUGÜN
Sayfa/ Sütun : 16 / 1-2
Konu Kodu : -36-

Marx İslam'ı tanısaydı

Yeniden İslamiyet ve sosyalizm arasında bir ilişki kurmaya çalışan tartışmalar yükselmeye başladı. Bunun çok eski bir mesele olduğunu hatırlamak için biraz zihnimizi yorarsak, karşımıza çıkacak isimler şaşırtıcı olacaktır.

Osmanlı Meclis-i Mebusan'da, mebuslardan **Vartkes Efendi** İslam'ı ve Osmanlı düzenini neredeyse sosyalizmin tarihteki ilk uygulamalarından biri olarak takdim etmiştir. Daha sonra ünlü Turancılar'ın içinden birçoğunun, sosyalizmle milliyetçilik arasında uzlaşma arayışları gündeme gelir. Bunlara en son katılanlar arasında ise **Şevket Süreyya** Bey ve **Mustafa Suphi**'nin isimlerinin yer almasına bilmem ne denilebilir.



VEDAT BİLGİN
vbilgin@bugun.com.tr

Bu tartışmayı bugün yapanların, bu tarihsel arka plandan haberdar olduklarını sanıyorum. Esas itibariyle **büyük bir dini, politik bir program ve toplumsal ideolojiyle karşılaştırmak**, benzerlikler bularak İslam ve sosyalizm arasında münasebetler kurmaya kalkmak oldukça sorunlu bir tavırdır. Sorunludur, çünkü **dinler evrensel ve zaman üstüdür**. Büyük dinlerin, herhangi bir tarihi dönemin ideolojisi olan bir siyasal anlayışa, bir doktrine indirgenmesi meselenin tabiatına aykırıdır.

Din ve ideoloji

1960'lı ya da 70'li yıllarda sosyalizmin nispi olarak popüler olduğu, Türkiye ve İslam dünyasının bu fikir hareketleriyle yoğun şekilde yüz yüze geldikleri günlerde en çok karşılaşılan durum, 'bu popüler fikir hareketlerinin içinde yer alan düşüncelerin zaten **İslam'ın toplumsal mesajı** içinde de bulunduğunu' söyleyerek muhafazakâr bir tepkinin ortaya konmasıdır.

Mustafa Sibai, Seyyid Kutub, Muhammed Kutub, Ali Şeriati gibi isimler hatta bizde bazı akademisyenler ve yazarlar, İslam'ın sosyalizmin problemlerini kuşatacak bir programa sahip olduğunu, birbirlerinden farklılaşsalar da bir şekilde savunmuşlardır.

Meselenin biraz daha aydınlığa çıkması beklenirken, sosyalizm uygulamalarına dönük düşünce ve bilim eserleri ortadayken, **reel sosyalizmlerin ipliği pazara çıkmışken** hâlâ dönüp "Marx İslam'ı tanısaydı Müslüman olurdu" diyenlerle, Müslüman bir sosyalizm arayışında olanların, doğrusu yaşanan tecrübenin farkında olmamakla birlikte, dini yeterince anlayamamış ve sosyalizmin sorunlarını da kavrayamamış oldukları görülüyor.

Toplumsal sorunları ve eşitsizlikleri, kapitalist kalkınma sürecinin yarattığı **vahşi kapitalizmin tahribatlarını** gerekçe göstererek, sosyalizmle İslam arasında bir sentezle, kendilerini mazur gösterme çabalarının ise fazla bir anlamı olmuyor.

Evrensel olan ve tarihsel olan

Vahşi kapitalizmin insanı, toplumu ve doğayı nasıl tahrip ettiğini görerek, esas problemin bir dünya görüşü, bir tabiat ve toplum anlayışıyla, tarih felsefesiyle ilgisini kurmak meselenin öncelikli boyutudur. Kapitalizmin hâlâ sosyalizm içinde aşılabileceğini düşünmek, kapitalizm-sosyalizm diyalektiğinde **eski bir paradigmaya hapsolmak** demektir.

Müslüman ülkelerin aydınları, modernizm ve sorunlarını tartışırken **post-modernizm** tartışmalarını, **post-kapitalist bir gelecek arayışı** içerisinde ortaya koymak durumundadırlar. Kapitalist gelişme sürecinin sorunları etrafında üretilmiş 19. yüzyıl ve 20. yüzyılın başlarındaki bir dünya görüşünün problematiğinden kalkarak, İslam'ı da o problematik dahilinde anlamaya çalışmak, oldukça geri bir zihniyetin ürünüdür.

Bugünü, geçmişin toplumsal projeleriyle çözmek nasıl mümkün değilse, İslam'ı geçmişin proje kalıplarıyla anlamak günümüz Müslüman toplumları açısından entelektüel bir yetersizlik olarak anlaşılabilir. Bunun içindir ki, "Marx İslam'ı tanısaydı" sözü **anlamsızdır ve anakroniktir.**

İZÜ - İSMAİL KARA TÜRKİYE'DE DİNİ HAYAT ARŞİVİ